

Številka: 007-5/2024/1
Datum: 26. 04. 2024

Na podlagi petega odstavka 179i. člena Zakona o letalstvu (Uradni list RS št. 81/2010 – uradno prečiščeno besedilo, 46/2016, 47/2019 in 18/2023) in na podlagi 3. alineje 15. člena Sklepa o ustanovitvi Javne Agencije za civilno letalstvo Republike Slovenije (Uradni list RS št. 81/2010) izdajam naslednjo

Direktivo o varnosti

o postopkih komunikacije na letališčih Ajdovščina in Bovec - DV 01/2024

Javna agencija za civilno letalstvo Republike Slovenije
Kotnikova ulica 19a
SI-1000 Ljubljana

Miha Schnabl, v. d. direktor

1. Veljavna zakonodaja

- Uredba o jadralnem zmajarstvu in jadralnem padalstvu (Uradni list RS, št. 13/99 in 18/01),
- Operativno-tehnična zahteva o uporabi in ocenjevanju znanja slovenskega jezika v civilnem letalstvu (Uradni list RS (št. 128/2022))

2. Opredelitev problema

Agencija ugotavlja povečano število varnostnih dogodkov na letališčih Ajdovščina in Bovec, območjih Ajdovščine in Vipave, vzletne točke Lijak in Kovk, med jadralnimi padalci, jadralnimi zmajarji ter motornimi in jadralnimi letali, pri čemer se število varnostnih dogodkov povečuje pri postopkih šolskega kroga, vzletanja in pristajanja.

Primer dogodka: prelet jadralnega padalca na nizki višini preko osi vzletno - pristajalne steze letališča Ajdovščina med vzletanjem motornega letala na šolskem letu pilota - učenca na njegovem prvem samostojnem letu.

Čeprav imajo jadralni padalci v zraku prednost pred letali, jadralni padalec ne sme prečkati poti letala tako, da bi s tem neposredno ogrožal varnost obeh. Letalo med izvajanjem vzletanja ali pristajanja namreč postopka ne more varno prekiniti.

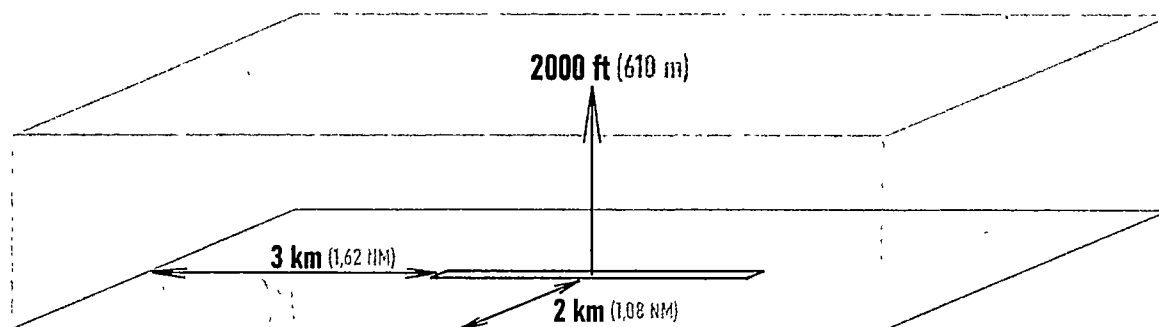
Zgolj opazovanje letalskega prometa v nekontroliranem zračnem prostoru brez pravočasnih informacij za uporabnike različnih kategorij letal in letalnih naprav v ozkem območju letališč (šolskega kroga) ne zagotavlja pričakovanega nivoja letalske varnosti pri izvajanju letenja z motornimi in jadralnimi letali.

Dodatno pozornost je potrebno nameniti pravilni uporabi frazeologije, ki naj ne bo zavajajoča in se ne razume kot direktno navodilo. Oseba, ki jo obratovalec letališča določi za koordinacijo prometa, ne more biti odgovorna za zagotavljanje varne razdalje med uporabniki. Za upoštevanje prednosti in zagotavljanja varne razdalje so v nekontroliranem zračnem prostoru odgovorni posamezni uporabniki v letalskem prometu oziroma vodje zrakoplovov.

Ta direktiva se izdaja z namenom ureditve postopkov koordinacije, obveščanja in usklajevanja letalskih operacij na letališčih Ajdovščina (LJAJ) in Bovec (LJBO) zaradi preprečevanja nevarnih dogodkov na območju šolskih krogov obeh letališč.

3. Direktiva o varnosti

Letenje na območju **dveh kilometrov bočno od osi vzletno-pristajalne steze in treh kilometrov vzdolžno od obeh pragov vzletno-pristajalne steze, do višine 2000 čevljev nad referenčno točko letališča** (spodnja skica):

se izvaja tako, da piloti na ustreznem komunikacijskem kanalu pravočasno pred vstopom in med letenjem na tem območju dosledno sporočajo pozivni znak letališča, pozivni znak zrakoplova,

položaj, višino in namen leta ter ohranjajo pozornost pri komunikaciji zrak – zemlja. Ob tem se upošteva veljavno frazeologijo in pravila prednosti.

LETALNE NAPRAVE, KI NISO OPREMLJENE Z RADIJSKO POSTAJO

Uporabnik - pilot letalne naprave, ki ni opremljena z radijsko postajo (npr. jadralni padalec, jadralni zmajar), se mora, razen v primeru sile, navedenemu **območju izogniti**.

Izjeme za dogovorjene aktivnosti z obratovalcem letališča so naslednje: uporabniki – piloti in skupine svoje aktivnosti predhodno uskladijo z obratovalcem letališča in se o njih dogovorijo tako, da se zagotovi varna souporaba območja s prometom in aktivnostmi na tem letališču.

Dogovor vsebuje: vrsto aktivnosti, predviden čas pričetka in zaključka aktivnosti, območje in smer izvajanja aktivnosti, v primeru skupine pa tudi število pilotov. V primeru skupine uporabnikov – pilotov lahko aktivnosti z obratovalcem usklajuje in dalje obvešča svoje člane tudi obratovalec vzletne točke.

INFORMIRANJE

Informacije o bistvenih postopkih na letališču za zagotavljanje varnosti, direktivi o varnosti in aktivnostih morajo biti jasne in poznane tako uporabnikom letališča kot tudi posameznim uporabnikom na vzletnih točkah (kot sta na primer Kovk in Lijak). Sprejemljive oblike so: online briefing, briefing na letališču, v klubu in na točki vzleta.

Zlasti tuji jadralni padalci morajo imeti enako možnost seznanitve s postopki na letališču – npr. v obliki online briefinga, skic, risb ali direktno preko obratovalca vzletne točke (ustreznega kontakta).

Obratovalec letališča in vzletne točke morata zagotoviti informiranost uporabnikov – pilotov in omogočiti lahko dostopnost do informacij o bistvenih podatkih iz priročnikov za delovanje, direktivah o varnosti, zloženih in varnostnih okrožnic. Navedene informacije morajo biti na voljo v slovenskem in v angleškem jeziku, na vidnem in enostavno dostopnem mestu (npr. na tabli) ter na spletnih straneh. Povezave do aktualnih gradiv se sporoča tudi na CAA.

Gradiva v angleškem jeziku ne smejo biti v primerjavi s slovenskimi okrnjena, da ne bi zmanjšala informiranosti uporabnikov - pilotov iz tujine glede varnostne problematike, postopkov in omejitev. Gradiva in briefingi morajo biti jedrnat, enostavni in jasni in razumljivi.

Primeri obstoječi informacij:

ANG: <http://bigopensky.com/en/php/product03.php>

SI: <http://bigopensky.com/downloads/pdf/PGandHGInfoSLOVENIAcurrentSLO.pdf>

Primer ZPLS direktive o varnosti za področje Kovka: <https://sffa.org/dokumenti>

USKLADITEV DEJAVNOSTI

Pri izvajanju sočasnih letalskih operacij različnih uporabnikov na istem letališču se določi ena oseba, ki v določenem času **opravlja vlogo koordinatorja aktivnosti**, tako da aktivnosti ne interferirajo med seboj.

UPORABA USTREZNEGA KOMUNIKACIJSKEGA KANALA

Osebi, ki jo obratovalec letališča določi za namen koordinacije aktivnosti na tem letališču, po radijski postaji ni dovoljeno dajanje neposrednih ukazov o izvedbi letalskega manevra uporabnikom – pilotom, razen navodil inštruktorja letenja učencu na samostojnem letu ipd.

V skladu s Priročnikom za uporabo frazeologije v slovenskem jeziku¹ je dovoljeno podajati znane informacije, ki pripomorejo k razvrščanju uporabnikov na varen način, ob upoštevanju pravil letenja, kot so podatki o znanem prometu, vetru, razmerah na stezi ter ostale informacije, ki se ne smatrajo kot neposredno navodilo za izvajanje manevra zrakoplova.

¹ <https://www.caa.si/upload/editor/file/file441e5baa2d80b58.pdf>

V primeru preprečevanja nevarnih dogodkov je dovoljeno uporabljati direktna navodila, kadar je jasno, da bi odsotnost obveščanja verjetno povzročila takšen dogodek (npr. posadka, ki javi namene, da vstopa na stezo in je morda spregledala promet, ki je operaterju radijske postaje na tleh znan in viden).

Letališča morajo dosledno uporabljati simbole za prikaz ureditve prometa: smeri šolskega kroga, oznake o jadralskih in padalskih aktivnostih, takrat ko je njihova uporaba smiselna in njihova ažurnost zagotovljena, da se z njimi ne doseže nasprotnega učinka.

4. Nadzor

Javna Agencija za civilno letalstvo RS izvaja nadzor v okviru pooblastil v skladu z Zakonom o letalstvu in Uredbo o jadralnem zmajarstvu in padalstvu.

V primeru zaznanih nepravilnosti lahko operater radijske postaje, obratovalec letališča ali vzletne točke, pilot, drug opazovalec sporoči svoja opažanja (registrsko oznako, tip, čas, opis) preko naslova aviationreporting.eu oziroma preko spletne strani CAA: <https://www.caa.si/kako-porocati.html> ali preko e-pošte or@caa.si.

5. Prenehanje uporabe

S to direktivo se preneha uporabljati Direktiva o varnosti o obveznem javljanju pilotov letalnih naprav po Uredbi o jadralnem zmajarstvu in jadralnem padalstvu št. 007-8/2020/1 z dne 27. 05. 2020, in sicer v delu, ki se nanaša na komunikacijo pilotov letalnih naprav preko SMS sporočil.